

Marts 2021

Til: Mikkel Brunvold, fagkonsulent

Fra: Mads Willemoes Hjørdemaal, adjunkt på Niels Brock og Siw Krasnik, lektor på Niels Brock

Emne: På vej

Notat om den skriftlige prøve i afsætning, maj 2020

Indholdsfortegnelse

1. Baggrund
2. Formål
3. Undervisernes evaluering
4. Elevernes evaluering
5. Det videre forløb
6. Konklusion

Bilag

1. Den skriftlige prøve i afsætning
2. Elevernes svar på spørgeskemaundersøgelse

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1N2EerEhZ-GGwCdrZFcUSGgTVcYOOHf4iWstV73lwvy8/edit?usp=sharing>

1. Baggrund

Baggrunden for dette notat er en evaluering af den centralt stillet skriftlige prøve i afsætning, maj 2020. Prøvens varighed er 5 timer i anvendelse af fagets kernestof i respektive emner, metoder og kompetencer. Den skriftlige prøve i afsætning i 2020 var den første efter reform 2017 og ligeledes i notatgenren som nyt underlag for prøven.

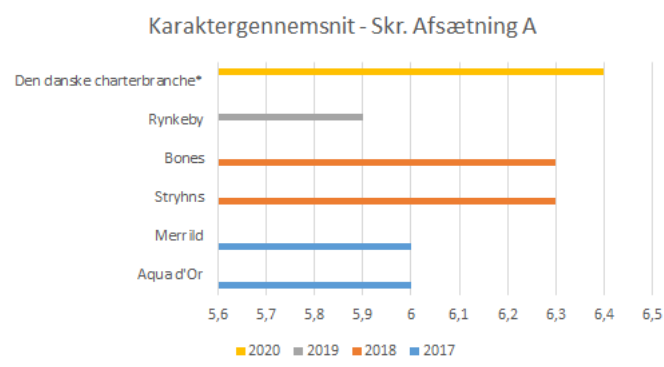
Det er praksis, at der afholdes turbocensur til brug for et retningsvisende billede af opgavens funktion og indhold i praksis. Evt. svagheder eller forbehold meldes herefter ud til censorkorpset som rettesnor for bedømmelsen og den efterfølgende votering. Censorerne er repræsentativt sammensat for hhx og udvalgt af fagkonsulenten.

Censorkorpset melder elektronisk karakterfordeling og hyppigst anvendte kernestof og emner for hver delopgave for det tildelte antal opgaver ind umiddelbart før afholdelse af det skriftlige censormøde. Voteringen foregik i Teams i 2020 pga. covid-19 og forløb uden problemer.

Resultaterne præsenteres ved censormødet, således at samarbejdet nuanceres, og karaktergivningen optimeres. Tillige er der mulighed for at stille afklarende spørgsmål til den skriftlige prøve og voteringen for at sikre gennemsigtighed og elevernes retssikkerhed. Der gives en karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation ved voteringen med udgangspunkt i mål, kompetencer og bedømmelseskriterierne i afsætning.

Her følger en samlet oversigt over udviklingen i karakterer baseret på censorernes indtastning i netprøver. 6449 elever deltog i den skriftlige prøve i afsætning i 2020 med et gennemsnit på 6,4 på landsplan. Den endelige opgørelse foretages af Styrelsen for It og Læring (STIL), hvorefter disse offentliggøres i efteråret 2020 og kan tilgås via [Uddannelsesstatistik - Gymnasiale uddannelser](#).

Figur 1: Karaktergennemsnit for den skriftlige prøve i afsætning i perioden 2017-2020

Kilde: Fagkonsulent Mikkel Brunvold, www.uvm.dk 2020

Ud fra figur 1 ses det, at gennemsnittet for den skriftlige prøve lå højest i 2020 med et gennemsnit på 6,4 i 2020, efterfulgt af gennemsnittet for 2018 med et på 6,3 og 6,0 i 2017. Det skal bemærkes, at 2017 gik ud med et snit på 5,9.

Tabel 1: karakterfordeling i afsætning a 2019 og 2020

Karakter	-3	0	2	4	7	10	12	Total
Afsætning A skr. 2020	5	87	559	1.864	2.450	1.191	293	6.449
Procentvis fordeling 2020	0,1%	1,3%	8,7%	28,9%	38,0%	18,5%	4,5%	100%
Afsætning A skr. 2019	6	195	788	1867	2122	1051	232	6261
Procentvis fordeling 2019	0,1%	3,1%	12,6%	29,8%	33,9%	16,8%	3,7%	100%
Sammenlignet med 2019	Samme	Ned	Ned	Ned	Op	Op	Op	

Kilde: Mikkel Brunvold, Uvm.dk 2020

Ud fra tabel 1 ses det, at karaktererne for 2020 var bedre fordelt i den højere ende end i den lavere ende af karakterskalaen i forhold til 2019.

2. Formål

Vi ønsker at målrette undervisernes indstilling til og formidling af skriftlighed som genre med tilhørende skriveråd og opgaver. Skriftlighed skal fremmes og indgå som en væsentlig og grundlæggende del af undervisning i bestræbelserne på at forstå baggrunden og holdningen til voteringen ved store censordag. Samtidig ønskes gennemsnittet ved den skriftlige prøve i afsætning a hævet.

Erfaringer, skriftlige udtalelser fra turbocensorer og undervisernes evaluering samt en spørgeskemaundersøgelse til eleverne danner udgangspunkt for dette notat.

Med udgangspunkt i undervisernes tilbagemelding er flere udsagn skrevet sammen for overskuelighedens skyld i en kontekst og samlet i en enkel struktur, der anonymiserer den enkelte lærer med respekt for den enkeltes kommentarer, bilag 1. På den måde bliver udfordringer i tilbagemeldingerne lettere at identificere og operationelle på den videre vej. Samtidig er der udarbejdet en elektronisk spørgeskemaundersøgelse i forms i teams, for de elever der har tilbagelagt Charterbranchen som en samlet aflevering eller som led i processkrivning for at få et mere nuanceret billede af, hvordan den skriftlige prøve 2020 fungerer.

Notatet tager udgangspunkt i empiri kombineret med egne erfa, som vi har valgt at strukturere i forslag til indsatsområder/fokuspunkter for det videre arbejde.

Det skriftlige arbejde i afsætning er en proces, der kræver struktur og øvelse for at opnå den nødvendige målopfyldelse, progression og erfaring for eleverne. Intentionen er at kombinere fagkonsulentens og undervisernes erfa med et oplæg, der er udformet som henstilling til ledelsen og undervisere om

prioritering af det pædagogiske felt i faggruppen med råd og øvelser til underviserne (FIP) for at forstå fagets udfordringer og ligeledes øvelser, der nemt kan omsættes og tilpasses undervisningen (eleverne). Der er således tale om en 3 trins raket for at styrke skriftligheden i fag på alle niveauer.

Skriftlighed drukner ofte i ord. Velvidende om, at afsætning som fag ikke er en eksakt videnskab, ønsker vi at udforme en operationel vejviser til gennemsigtighed, uden at skriftlighed standardiseres og lægges i en for fast form. Underviserne skal ud af deres komfort zone, og tålmodigheden og kreativiteten skal frem.

3. Undervisernes evaluering

Notatgenren og opgavetyper fungerer godt, og censorerne udtrykte generelt tilfredshed med den skriftlige prøve og sværhedsgraden i denne.

Antallet af typeopgaverne har været begrænset, og den skriftlige prøve 2020 er udformet tæt op ad den anbefalede typeopgave 2, hvilket hjalp den skriftlige prøve godt på vej.

Den skriftlige prøve 2020 var baseret temaet: Charterbranchen, og virksomheden: Primo Tours, hvor typeopgaverne var bundet op på et tema og som tidligere prøver før reformen på en virksomhed som udgangspunkt.

Generelt var strukturen gennemskuelig fra typeopgave til den skriftlige prøve (premiere) på reformen og bundet op i samme struktur med varierende kernestofområder fx branche eller markedsanalyse, værdikæde, konkurrencesituation, købsadfærd og generelt mere pbl-orienteret.

Den gode opgave prøver eleverne af i forhold til fagets mål. Opgaven er baseret på kendte spørgeformer, og opgaverne er opbygget med en stigende taksonomi. En opgave med flere delopgaver er således ikke ukendt eller overraskende for eleverne.

En elev med en rimelig faglig indsigt vil således ikke være i tvivl om, hvilket spørgeformer- og kernestofområde, der forventes anvendt til en given delopgave. Håndteringen af disse er ofte stedmoderlig, da disse fremstår generaliserende og kommenterende. Det kniber med dybde, progression i besvarelserne og således den fulde målopfyldelse.

Opgave 1: Eleverne mangler forståelse for placering af branche, markedet og serviceydelse gennem inddragelse af informationsunderlaget via bilag, links m.v. er bærende for besvarelsen. Der skal således ikke foretages beregninger, men alene systematisk kommentere udviklingen i bilagene.

Opgaveformuleringen i de øvrige opgaver giver mulighed for at inddrage viden fra opgave 1. Eleverne har vanskeligt ved at knække opgave 1 og definere udgangspunktet for besvarelsen fx branche, marked og serviceydelse, hvilket begrænser optimal besvarelse af opgave 5, der typisk er udfordringer og løsninger.

Opgave 2: Omverdensforhold giver ligeledes eleverne mulighed for at trække info fra bilagsmaterialet. Det giver god mening at kombinere opgave 1 og 2 som omverden og branche samtidig eller i forlængelse af hinanden.

Opgave 3: Købsadfærd er generelt mindre godt besvaret, da eleverne ikke ser forskellen på SOR og købsadfærd. Ofte stedmoderlig og slavisk behandlet vha. personas og korte overfladiske betragtninger om beslutningsprocessens emner. Inddragelse af bilag vil med fordel kunne supplere og styrke besvarelsen.

Opgave 4: Delopgaverne er baseret på begrænsninger i anslag, der er en god ide. Delopgaverne er delvis korrekt forstået af eleverne, og ikke alle forstår, der skal diskuteres, og flere konkluderer ved hjælp af udelukkelsesmetoden. Opgavetypen er ny, og den fungerer alt i alt tilfredsstillende.

Opgave 5 er sværvægteren, der kræver faglig selvstændighed og overblik. Her er eleverne under pres tidsmæssigt, og 'udfordringer'. Betragtes som et ekstra benspænd, der er vanskelig at knække opgaven ofr eleverne, der bør baseres på faglig argumentation og diskussion og/eller vurdering af konsekvenserne for de forskellige løsningsforslag. Disse kan være strategiske, økonomisk, kort/lang sigt med en diskussion af fordele og ulemper. Også en kort afrunding/opsamling for besvarelsen bør laves.

Opsamling på undervisernes tilbagemelding:

- Der skal fortsat arbejdes med skriftlighed i dagligdagen og arbejde sig væk fra skabelonbesvarelser. Flere censorer påpeger, at besvarelsene er mere generelle og kommenterende end fagligt fordybende, da eleverne fortsat arbejder ud fra de lavere frem for de højere taksonomier. Mange elever kan ikke at overskue taksonomi, kernestof og kompetence, hvilket giver en lavere opfyldelsesgrad. Det bør overvejes, om de konkrete kompetencer, der ønskes behandlet, skal fremgå af delopgaven.
- Underviserne opfordres til at inddrage den skriftlige prøve som redskab og aflevering i undervisningen tidligt i forløbet, så erfa og skriverutinen indarbejdes fra start.
- Prioriteringen af skriftlige prøver, typeopgaverne og evt. større tværgående cases fra lærebøgerne (reform 2017) bør prioriteres. Det er væsentligt, eleverne får træning i håndteringen og anvendelsen af notatgenren, spørgeformer og forståelsen af, at særlig opgave 1 som informationsunderlag er væsentlig og bærende for besvarelsen.
- Der er en tendens til, at eleverne ikke får knækket opgave- og skrivekoden tilstrækkeligt. Opgavekommissionen opfordres til at arbejde videre med opgaveformuleringerne med mere PBL orienteret formuleringer og gerne med konkrete henvisninger til bilag. En anden mulighed er angivelse af bilag til hver delopgave, der med fordel kan være A/V links.
- En manchete med uddrag af bilag til analyse/diskussion kan være en variation.

- Det er også en mulighed at bede eleverne komme med forslag til et/flere kernestofområde(r) til en opgave med tilhørende besvarelse, således at eleverne reflekterer ud fra en interesse eller kunnen.
- Der er endnu en udfordring for fagkonsulenterne i de økonomiske fag ift. notatgenren, da man i afsætning ikke inddrager bilags- og notehenviisning, mens det forventes i fx iØ. Enighed om modus vil her være optimalt.

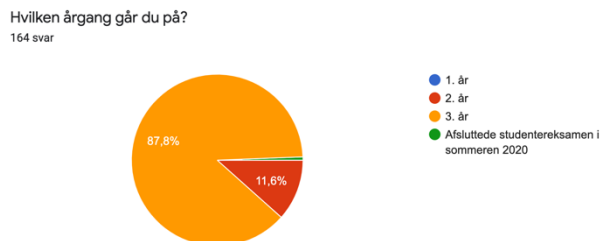
3. Elevernes evaluering

Der er udsendt spørgeskema til underviserne via fagkonsulentens nyhedsbrev november 2020. Der indgår 164 besvarelser i elevernes tilbagemelding, hvoraf størstedelen er 3. årselever.

Nedenfor gennemgås de mest væsentligste af elevernes udfordringer. Evalueringen er sammenfattet i generelle kommentarer, da spørgeskemaet har indeholdt åbne svarmuligheder efter hvert skalaspørgsmål, hvilket betyder, at der har været mange uddybende svar fra eleverne, der er sammensat og oversat til generelle mønstre.

Der lægges ud med elevernes evaluering af den enkelte opgave, hvor de er blevet spurgt om sværhedsgrad og uddybende svar til den enkelte opgave.

Figur 2: Respondentfordeling i undersøgelsen

Kilde: Elevevaluering af den skr. prøve i afsætning om charterbranchen, 2020

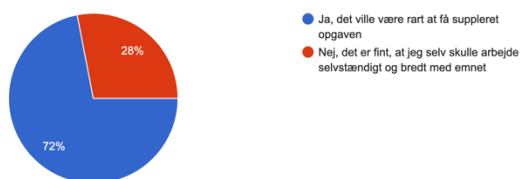
Opgave 1: Eleverne kommenterer generelt, at det er godt med den type opgave som indledning til resten af prøven; Karakteristisk af markedet med afgrænsning af markedet ud fra specifikke bilag. Der fremhæves dog, at der er (for) mange bilag at forholde sig til.

Opgave 2: Der udtrykkes generelt tilfredshed over at skulle identificere et antal faktorer inden for et konkret kernestofområde. Samtidig er opgave 2 i forlængelse af opgave 1 med et stigende taksonomiske niveau. Der gives udtryk for at opgaveformuleringen er velkendt, og at eleverne føler sig sikre i at besvare den, selvom nogle finder det svært at identificere relevante faktorer. En del kommenterer, at bilagene kunne dække bredere, omvendt svarer mange, at det er overskueligt at identificere relevante faktorer, da de peger i bestemte retninger.

Opgave 3: Mange elever udtrykker besvær med at få struktureret analysen ud fra kernestofområdet købsadfærd. Ud fra elevernes egne tilbagemeldinger ses det, at eleverne tilsyneladende ikke har forstået, at målgruppen bør præciseres og afgrænses. Derudover pointerer eleverne, at de har svært ved at gribe købsadfærd an, hvor særligt SOR-modellen nævnes som en udfordring. Eleverne fremhæver, at bilagene ikke giver tilstrækkelig information til at løse opgaven, og at området er for bredt til dække en dybdegående besvarelse pga. tidspres.

Figur 3 Supplerende spørgsmål til opgave 3 om købsadfærd

Ville det hjælpe dig, hvis der fx var en video eller en tekst til at supplere opgave 3 om købsadfærd?
164 svar

Kilde: Elevevaluering af den skriftlige prøve i afsætning om charterbranchen, 2020

Ikke overraskende giver 72% udtryk for, at en video, tekst eller lignende vil være en hjælp til besvarelsen. På den anden side mener flere, at der har været mulighed for at bruge mange begreber fra netop dette kernestofområde.

Opgave 4: Det fremhæves, at det er godt, at de tre udsagn dækker bredt og forskellige kernestofområder, fordi det giver mulighed for at gå i dybden med de områder, man føler sig mest hjemme i. Dog nævnes det, at nogle har haft svært ved udsagn C, og at det generelt har været svært at begrænse sig til antal anslag i opgaven. Nogle mener også, at det har været svært at inddrage bilag, mens andre nævner, at det svært at diskutere udsagnene på det udmeldte taksonomiske niveau, hvilket indikerer, at der i undervisningen skal arbejdes med, hvordan man kan diskutere udsagn.

Opgave 5: Opgaven som eleverne vurderer til at være sværest. Næsten 24 % har vurderet sværhedsgraden til 5 ud af 5, da opgaven skal baseres på den samlede besvarelse samt indeholder de højeste taksonomiske niveauer. Eleverne nævner, at det er godt, at struktur og spørgeformer er det samme i typeopgavernes opgave 5, men det fremhæves også, at de har svært ved at finde en udfordring og løsningsforslag, hvilket lægger op til yderligere træning i undervisningen, selvom tilgangen egentlig er velkendt fra erhvervs-case, som enkelte elever bemærker. Eleverne kommenterer, at de kan lide, at opgaven er åben, da det giver mulighed for at vise højere faglighed. Dog har 55 % af eleverne sagt, at de gerne ville arbejde med et specifikt emne fra kernestofområdet.

Figur 4: Elevernes vurdering af sværhedsgraden i opgave 5

Kilde: Elevevaluering af den skriftlige prøve i afsætning om charterbranchen, 2020

Figur 5: Supplerende spørgsmål til opgave 5

I opgave 5 bliver du bedt om at identificere en udfordring for virksomheden Primo Tours.
Foretrækker du, at spørgsmålet peger specifikt på ...elv at arbejde med en udfordring efter eget valg?
164 svar

Kilde: Elevevaluering af den skriftlige prøve i afsætning om charterbranchen, 2020

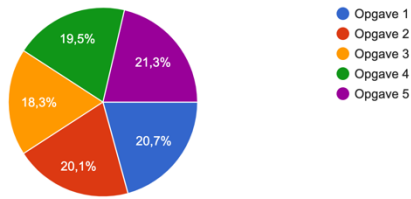
Opsamling på elevernes udfordringer med de enkelte opgaver:

Tilbagemeldingen fortæller, at eleverne er opmærksomme på den stigende sværhedsgrad i opgaverne, hvor der i opgave 1 og 2 er ca. 6 % (10 elever) som svarer 5 ud af 5, så er der i opgave 3 og 4 dobbelt så mange med 12-13 % (21-22 elever), og i opgave 5 er der igen dobbelt så mange, der svarer 5 ud af 5 så mange med 24 % (39 elever).

Til gengæld er fordelingen i præferencen for opgaverne stort set ens, så altså ingen forskel i hvilken opgave eleverne foretrækker at løse. Der kan være forskellige årsager til elevernes præferencer og tilgang, og det kan handle om sværhedsgrad, nemhed, genkendelighed, overblik, åbne eller mere specifikke opgaver. Det er meget spredt, hvad eleverne melder tilbage at de foretrækker og hvorfor.

Figur: 6 Elevernes præference af opgave

Hvilken en af opgaverne foretrækker du at løse, hvis du skulle skrive opgaven igen?
164 svar

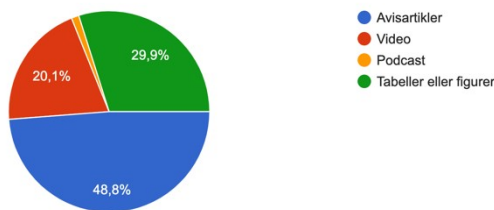

Kilde: Elevevaluering af den skriftlige prøve i afsætning om charterbranchen, 2020

Næsten 50 % af eleverne svarer, at de foretrækker at arbejde med avisartikler, hvilket er en vant og genkendelig kildeform. Ca. 30 % foretrækker tabeller eller figurer, mens 20 % foretrækker video. En mindre lille andel foretrækker podcast, hvilket skyldes, at de ikke er vant til at arbejde med mediet.

Figur 7: Elevernes præference af bilag

Hvilken type bilag vil du helst arbejde med?
164 svar

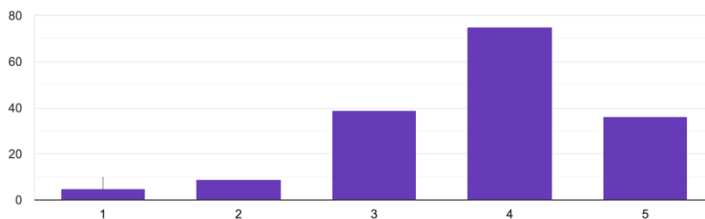

Kilde: Elevevaluering af den skriftlige prøve om charterbranchen, 2020

Generelt kan eleverne se en sammenhæng mellem det, der undervises i og den skriftlige prøve, men der er fortsat nogle udfordringer fx at få skabt en afgangende bedre sammenhæng mellem opgaverne, hvor opgave 1 er bærende for den røde tråd, der afsluttes i opgave 5, hvor der taksonomisk er højere, og hvor besvarelserne kræver en mere struktureret teoretisk tilgang.

Figur 8: Elevevaluering af sammenhæng mellem undervisning og prøve

I hvilken grad kan du se sammenhæng i det, du er blevet undervist i og den skriftlige prøve?
164 svar

Kilde: Elevevaluering af den skriftlige prøve i afsætning om charterbranchen, 2020. Skala fra 1-5, hvor 1 er uenig og 5 er meget enig.

Afsluttende bemærkninger om elevernes udfordringer:

- Evalueringen afsluttes med to spørgsmål, der samler op på elevernes overordnet indtryk: 2 forhold der var særligt gode og Noget der kan gøres bedre. Svarene fordeler sig forskelligt, men der nævnes, at bilagene var gode med variation samt i et overskueligt antal og omfang.
- Her er et par udvalgte citater fra evalueringen: *"At der var en god variation i materialet - tabeller, tekst og videoer. Det gør, at det hele ikke er det samme, men man både kan kigge på tal og læse citater fra folk. Det andet var, der i opgave 1 henvises til, hvilke bilag der skal benyttes"*.
- En del kommenterer også, at bilagenes indhold var overskuelig. Opgavens opbygning bliver også rost pga. god og overskuelig struktur, hvor der taksonomisk bygges op til den åbne opgave mod slutningen. *"I flere opgaver var der nævnt, hvilke teorier og modeller der skulle bruges. Det var fedt, "du" ikke var nævnt i alle opgaver, det var en meget god balance"* og *"Opgaven var opbygget som en tragt, hvor man ser på hele markedet og derefter indsnævrer sig til en enkelt virksomhed"*.
- Omvendt er der under 'Noget der kan gøres bedre', nogle elever der ikke mener, at bilagene har været brede nok og ikke afdækker emnerne i tilstrækkelig grad. Her nævnes det, at det kunne have været mere viden om virksomheden Prima Tours, konkurrenter og mere generelt branchen. Købsadfærd nævnes af flere som værende det emne, de helst vil udelade, da eleverne ikke har været bevidste om, hvordan de skal arbejde med strukturen i kernestofområdet. Det nævnes, at opgave 3 skal være mere specifik.
- Som mulige brancher fremover nævnes gaming, biler, oplevelser og boligmarkedet. Væsentligt er det, at emnet skal have relevans for eleverne selv.

4. Det videre forløb

- Notatgenren er ny og fungerer godt, og den er lettere for eleverne at forholde sig til. Genren giver mulighed for individuelle og autentiske løsninger, hvilket der bør følges op på i undervisningen og allerede implementere på 1. år, så elevernes fortrolighed med genren bliver endnu større. Den sproglige form og struktur bør fortsat være et fokuspunkt.
- Ud fra den skriftlige tilbagemelding fra fagkonsulenten, var der ikke anledning til særlige forhold eller forbehold, der skulle indgå i voteringen, dog var opgave 5 med udfordringer og løsninger vanskelig for eleverne og krævede en vis forståelse og gradbøjning i vurderingen og bør prioriteres i undervisningen på særligt 3. år
- Der er fortsat udfordringer med anvendelse af metode, taksonomi og faglig terminologi i besvarelsene. Det vigtigt, at eleverne er bevidste om fx indledning, fokus og vægtning af indhold. En del af elevernes besvarelser bærer præg af manglende progression, hvilket bryder

med opgavens intention og instruks. Der bør fortsat arbejdes med at tydeliggøre dette i opgaveformuleringen.

- Ikke overraskende går undervisernes og elevernes tilbagemelding hånd i hånd. Det underviserne påpeger, er det, eleverne ikke kan knække eller løse tilfredsstillende. Der bør fremover være fokus på databehandlingskompetence som udgangspunkt og videre modellering og ræsonnement og problembehandlingskompetencerne.
- Det anbefales at søge viden og inspiration i Skriv økonomisk, Merkantil fagdidaktik og Lærerens hæfte for at understøtte arbejdet med skriftlighed. Eleverne kan med fordel trænes i arbejdet med overgange og opbygning af argumentation for at sikre taksonomi og målopfyldelsen for faget.

5. Konklusion

Undervisernes og elevernes evaluering af den skriftlig prøve 2020 peger i samme retning og medgiver, vi endnu ikke er der. Vi er kommet langt og godt på vej, og der skal arbejdes med genren og formalia for at give nye læringsmuligheder ift. til helhedsbedømmelsen og det studie- og virksomhedsfremmende for eleven.

Største udfordring er, at analyse af informationsunderlaget bør være bærende for analyse og diskussion og dermed den samlede besvarelse. Prøvesættets sidste PBL-lignende opgave er fortsat vanskelig at knække, nå og besvare fyldestgørende.

Marts 2021

Mads Willemoes Hjordemaal
Adjunkt, Niels Brock

og Siw Krasnik
Lektor, Niels Brock